

9.11.2020

Sosiaali- ja terveysministeriön osallisuustyöryhmä

puheenjohtaja Taru Koivisto
varapuheenjohtaja Merja Heikkinen
sihteeri Sirkka Sivula

Invalidiliitto kiittää yhteistyöstä STM:n osallisuustyöryhmässä 7.1.-31.10.2020. Loppuraporttiin on kirjattu lukuisia vammaisten ihmisten itsemääräämisoikeutta ja ennakkollista oikeussuojaa edistäviä elementtejä valmisteilla olevan vammaispalvelulain asiakasprosessia koskeviin säännöksiin. YK:n vammaissopimus nousee esiin aiempaa vahvemmin monin tavoin vammaispalvelulain yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Sanotusta huolimatta Invalidiliitto kiinnittää huomiota loppuraportin kohdan 2. sisältäviin lakiesityksiin ja muihin huomioihin, mikä antaa loppuraportista keskeneräisen vaikutelman. Perustuslain 6 §:n 2 momentin yhdenvertaisuuslausekkeen sisältävä positiivinen erityiskohtelu suhteessa vaikeimmin vammaisten ihmisten perustuslain 19 §:n 1 momentin turvaamaan välttämättömään huolenpitoon jää huomiotta. Positiivista erityiskohtelua ei avata, miten sitä käytännössä sovelletaan tässä vammaisten erityispalveluihin sijoittuvassa kontekstissa.

Vammaispalvelulakiesityksen 5 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetty oikeudellinen konstruktio siitä, että vammaispalveluiden kilpailuttamisen jälkeen syntyisi palveluiden käyttäjälle yksittäistapauksessa oikeus saada tietyin edellytyksin uusi hallintopäätös palvelustaan, vaatisi selventämistä, missä tilanteissa hallintopäätös annettaisiin. Epäselväksi jää, annettaisiinko se automaattisesti vai edellyttääkö tämä asiakkaalta minkälaisia vireillepanon toimia. Näin ollen ei voida arvioida millä tavoin tämä tosiasiallisesti parantaisi asiakkaan oikeusturvaa.

Invalidiliiton mielestä ongelmallinen juridinen kohta on sosiaalihuoltolain 36 §. Säännös voi lisätä sosiaalityöpaineita ja ruuhkauttaa palveluun pääsyä. Palvelujen hakeminen vammaispalvelulain perusteella ei vielä tarkoita, että henkilö olisi niihin oikeutettu.

Loppuraportin huomioita koskevassa 3. kohdassa todetaan vammaisjärjestöjen toivovan muutosta hankintalain muutoksenhakuprosessiin, jotta sote -palveluiden asiakas olisi asianosainen hankintalain 108 §:n sote -palveluiden kilpailutuksessa. Tähän Invalidiliitto ei voi katsoa näin suoraan yhtyvän, koska kyse on oikeudellisesti arvioiden hyvin haastavasta kysymyksestä, eikä STM:n osallisuustyöryhmälle ole puolestaan annettu mandaattia vastata itse kysymykseen.

9.11.2020

Vaikka Invalidiliitto antaa kirjallisen lausuman muodossa lopuksi huomionsa, niin se hyväksyy loppuraportin. Invalidiliitto tulee antamaan asiasta perustellun lausuntonsa, jonka se toivoo sosiaali- ja terveysministeriön ystävällisesti ottavan huomioon lainsäädännön jatkotyössä.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 9. marraskuuta 2020

Henrik Gustafsson

Invalidiliiton lakimies ja STM:n osallisuustyöryhmän jäsen